

ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ:
Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΝΩΣΗΣ 2002

UNITED
NATIONS

E

Economic and Social
Council

Distr.
GENERAL

E/CN.4/2002/NGO/30
25 January 2002

ENGLISH ONLY

COMMISSION ON HUMAN RIGHTS
Fifty-eighth session
Item 11 (c) of the provisional agenda

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ E/CN.4/2002/NGO/30

25 Ιανουαρίου 2002

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Πεντηκοστή όγδοη συνεδρίαση
Θέμα 11(c) της προσωρινής ημερήσιας διάταξης

[14 Ιανουαρίου 2002]

Γραπτή έκθεση* υποβληθείσα υπό της Διεθνούς Ένωσης για τα Δικαιώματα και την Απελευθέρωση των Λαών, μη κυβερνητικής οργάνωσης ειδικού συμβουλευτικού χαρακτήρα.

Ο Γενικός Γραμματέας παρέλαβε την ακόλουθη γραπτή έκθεση την οποία διανέμει σύμφωνα με την απόφαση 1996/31 του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου.

[14 Ιανουαρίου 2002]

* Αυτή η γραπτή δήλωση εκδίδεται όπως παρελήφθη, χωρίς διορθώσεις, στη γλώσσα (ή γλώσσες) με την οποία υπεβλήθη από τον μη κυβερνητικό οργανισμό (ή οργανισμούς).

ΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ,
ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Με αυτό το θέμα της ημερήσιας διάταξης, η Διεθνής Ένωση για τα Δικαιώματα και την Απελευθέρωση των Λαών επιθυμεί να υποβάλλει στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων την περίπτωση των Ποντίων που κατοικούν στην ευρισκόμενη τώρα στην Τουρκία ιστορική περιοχή του Πόντου, από τη Σινώπη έως την Τραπεζούντα. Η ανησυχία μας αφορά στους περιορισμούς στην ελευθερία έκφρασής τους με την οποία υποδηλώνεται η πολιτιστική τους ταυτότητα και η οποία διαμορφώθηκε κατά την διάρκεια χιλιάδων ετών.

Η παρούσα επικοινωνία αναφέρεται σε εκείνο το κομμάτι των Ποντίων που παρέμεινε στις ιστορικές του περιοχές, καθώς και αλλού στην Τουρκία.

Ιστορική Αναδρομή

Η παρουσία των Ποντίων ιχνηλατείται πίσω στον 8ο αιώνα π.Χ., πολύ προτού την εμφάνιση του Βασιλείου του Πόντου στις Βόρειες Ακτές της Μικράς Ασίας. Πράγματι, οι Ποντιακές πολιτισμικές ρίζες βρίσκονται στην ιστορία τους, κυρίως κατά την κλασική εποχή (επιδεικνύοντας φιλοσόφους και ιστορικούς όπως ο Διογένης, ο Στράβων, κ.λπ.), τους Ελληνιστικούς χρόνους και τη Βυζαντινή περίοδο.

Μετά την Οθωμανική κατάκτηση στα μέσα του 15ου αιώνα οι συνθήκες διαβίωσής τους, η ενότσή τους και ο κοινοτικός τρόπος ζωής τους ως Χριστιανών, επηρεάστηκαν βαθιά από το σύστημα της Οθωμανικής εξουσίας και διοίκησης, η οποία ήταν βασισμένη στο διαχωρισμό μεταξύ Μουσουλμάνων και μη Μουσουλμάνων. Το 19ο αιώνα, εξαιτίας των Ρωσοτουρκικών πολέμων, οι Πόντιοι υπέστησαν αρκετές εξόδους από την γη τους. Η συστηματική εξαφάνιση των Χριστιανών Ποντίων μέσω μαζικών δολοφονιών και εθνικών εκκαθαρίσεων πραγματοποιήθηκε στο πρώτο τέταρτο του 20ού αιώνα και κυρίως μεταξύ των ετών 1916 και 1923, ως μέρος μιας μακράς πολιτικής ολικού εκτουρκισμού του συνόλου της Μικράς Ασίας.

Οι Πόντιοι που μπορούσαν να παραμείνουν στον Πόντο είτε είχαν γίνει Μουσουλμάνοι είτε υποχρεώθηκαν στον εξισλαμισμό, αποφεύγοντας έτσι την καταστροφή και τη διασπορά. Είναι γνωστό ότι η ανταλλαγή πληθυσμών σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λωζάννης (1923) μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας καθορίστηκε στη βάση της θρησκείας και όχι της εθνικής ταυτότητας των πληθυσμών των δύο πλευρών. Οι Πόντιοι που κατέφυγαν στον Καύκασο και τη Ρωσία υπέστησαν περαιτέρω εκτοπισμούς εντός της Σοβιετικής Ένωσης. Σήμερα, εκτός από την Ελ-

λάδα, μια ευάριθμη Ποντιακή Διασπορά βρίσκεται στις ΗΠΑ, την Ευρώπη, την Αυστραλία και αλλού.

Ένας Αρχαίος Πολιτισμός σε Κίνδυνο Εξαφάνισης

Παρότι οι εξισλαμισμένοι Πόντιοι του Πόντου στερήθηκαν για δεκαετίες του δικαιώματος επικοινωνίας με τους Πόντιους της Ελλάδας και των χωρών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, και παρότι υπέφεραν για δεκαετίες από συστηματικές πολιτικές διάλυσης των κοινωνιών τους, εξακολουθούν να επιμένουν στην ιδιαίτερη Ποντιακή τους ταυτότητα. «Είμαστε Πόντιοι» δηλώνουν μέχρι σήμερα. Ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες αυτή η αίσθηση της ιδιαίτερης ταυτότητας αυξάνεται και συνοδεύεται από πράξεις διανοητικής και πολιτιστικής εξόνωσης. Ωστόσο, ακόμη και προσεκτικές προσπάθειες εκ μέρους των νέων Ποντίων διανοουμένων να εκφράσουν με λόγια ή με γραπτά κείμενα την ιστορία, την πολιτιστική ταυτότητα αυτού του λαού, αντιμετωπίζονται με σκληρά μέτρα από τις Τουρκικές αρχές. Όπως αξιόπιστα έχει αναφερθεί, κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών οι ζωές των Ποντίων διανοουμένων που τολμούν να εκφράσουν τις απόψεις τους απειλούνται σε μερικές περιπτώσεις ακόμη και με θάνατο. Αυτή η καταπίεση συνοδεύεται από ψευτο-επιστημονικές προσπάθειες διαστρέβλωσης της τρισχιλιετούς πλούσιας ιστορίας αυτού του λαού και αυτής της περιοχής. Οι προσπάθειες αυτές καταβάλλονται από προπαγανδιστές και αποκαλούμενους καθηγητές. Η επίσημη γραμμή ισχυρίζεται ότι ο ιστορικός αυτός λαός είναι Τουρκικής καταγωγής. Ένα τυπικό παράδειγμα αυτής της συμπεριφοράς εκ μέρους των αρχών αποτελεί μια τηλεοπτική σειρά που διαδραματίστηκε πριν κάποιο καιρό στην Τραπεζούντα και στην οποία ένας απόστρατος αξιωματούχος του Τουρκικού στρατού και ένας υποτιθέμενος καθηγητής εξαπέλυαν από τη μια μεριά ισχυρισμούς ότι οι Πόντιοι είναι Τουρκικής καταγωγής, και από την άλλη απειλές κατά των Ποντίων που διεκδικούν το δικαίωμά τους να διατηρούν επαφές με τους Πόντιους στην Ελλάδα. Επιπλέον, Πόντιοι ταξιδιώτες από την Ελλάδα κατά τη διάρκεια επισκέψεών τους στον Πόντο, υποβάλλονται σε ανστηρούς ελέγχους και παρακολούθηση από τις Τουρκικές αρχές.

Καταπιεστικές Μέθοδοι Θέτουν σε Κίνδυνο τη Γλώσσα

Φαίνεται ότι ένα μεγάλο κομμάτι των εξισλαμισμένων Ποντίων, ιδιαίτερα στις κοινότητες της Τραπεζούντας, της Τόνιας, του Όφη, των Σούρμενων, της Μασσούκας καθώς και των περιφερειακών δήμων της Κωνσταντινούπολης, έχουν διατηρήσει αναλλοίωτη την Ποντιακή τους γλώσσα. Έτσι, σ' αυτές τις περιοχές, η γλώσσα, που είναι γνωστό ότι είναι η πλησιέστερη προς την αρχαία Ελληνική,

διατηρείται ζωντανή. Στην πραγματικότητα, αυτή η γλώσσα είναι παράνομη σήμερα τόσο στον Πόντο όσο και την Τουρκία. Φυσικά, δεν υπάρχει ούτε ένα σχολείο στην Τουρκία όπου οι Πόντιοι να μπορούν να μαθαίνουν, να καλλιεργούν και να αναπτύσσουν τη γλώσσα τους. Τα υπάρχοντα σχολεία είναι Τουρκικά. Τα νέα Ποντιόπουλα, αγόρια και κορίτσια –κυρίως αυτά που προέρχονται από την ενδοχώρα– εξαιτίας του γεγονότος ότι οι οικογένειές τους παραμένουν προσκολλημένες στη δική τους γλώσσα και δεν γνωρίζουν Τουρκικά, έρχονται πρώτη φορά σε επαφή με αυτή τη γλώσσα στα Τουρκικά σχολεία και υποχρεώνονται στην εκμάθηση της μέσα από σκληρές εκπαιδευτικές μεθόδους. Αναφέρεται ότι στα δημοτικά σχολεία υπάρχει ένα δίκτυο νεαρών μαθητών-πληροφοριοδοτών υπεύθυνων να καταγγέλλουν στους δασκάλους τους τούς Πόντιους μικρούς μαθητές που μιλούν μεταξύ τους τη γλώσσα τους, και τους οποίους επιλαμβάνονται ακολούθως οι δάσκαλοί τους ή ακόμη και η αστυνομία με σκληρές μεθόδους πειθούς. Στα γυμνάσια και τα λύκεια, το έργο της τρομοκράτησης αναλαμβάνουν ρατσιστικές και φασιστικές ομάδες, μεταξύ άλλων οι «Γκρίζοι Λύκοι». Αυτές οι εκπαιδευτικές συνθήκες αποκλείουν τους Πόντιους φοιτητές από τα πανεπιστήμια και τις ανώτερες σπουδές. Οι φοιτητές Ποντιακής καταγωγής που επιχειρούν να εκφράσουν την Ποντιακή τους συνείδηση και πολιτισμό μέσω περιοδικών κινδυνεύουν να καταδικασθούν σε φυλάκιση από τις Τουρκικές αρχές.

Το Τουρκικό κράτος μέσω πολιτικών που εκπορεύονται από το συνταγματικό και νομικό του πλαίσιο με τις αυταρχικές του δομές, εξαφανίζει τις λέξεις Πόντος και Πόντιοι, και καταπιέζει τις ατομικές και συλλογικές προσπάθειες ειρηνικής έκφρασης της σκέψης και της συνείδησης της Ποντιακής ταυτότητας.

Η Έκφραση του Ποντιακού Πολιτισμού Πρέπει να Διασωθεί

Περιγράφοντας αυτήν την κατάσταση, η Διεθνής Ένωση για τα Δικαιώματα και την Απελευθέρωση των Λαών επιθυμεί να επιμείνει στην ανυπαρξία ελευθερίας έκφρασης ενός συγκεκριμένου λαού, των Ποντίων, στη σημερινή Τουρκία. Η διεθνής κοινότητα οφείλει να γνωρίζει αυτήν την κατάσταση. Επιπλέον, παρεμβάσεις προς την κατεύθυνση της άρσης της αποτελούν ένα βήμα προς τη διαφύλαξη ενός ζώντος πολιτισμού ο οποίος έχει εμπλουτίσει την ανθρωπότητα.